

діючий орган управління дошкільним навчальним закладом.

Таким чином, державно-громадське управління включає розгалужену діяльність його суб'єктів, що поєднують три найголовніші мети, які відповідають загальним тенденціям сучасного демократичного розвитку України: взаємна участь представників громадського і державного секторів суспільства у прийнятті нормативно-правових актів, які регулюють сферу освіти; взаємодії представників громадськості та державних органів, як на державному рівні, так і на рівні окремого навчального закладу, для забезпечення прозорості, відкритості і демократичності управління; практична реалізація та подальше вдосконалення найголовніших завдань сфер освіти на основі взаємної допомоги і відповідальності.

Аннотація

В статье анализируется субъектный состав гражданского управления образованием в Украине, возможные правовые механизмы их взаимодействия с государством как субъектов образовательной политики.

Annotation

The article analyzes the subject structure of civil education management in Ukraine, their legal mechanisms of interaction with the state as transactors of educational policy.

УДК 321.72+37.017

Семенець-Орлова І. А.

ОСНОВНІ СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Освіта – це основний соціокультурний механізм, який суспільство використовує для ціленаправленого впливу на хід свого розвитку. З одного боку, освіта переслідує соціально значиму ціль, з іншого – забезпечує реалізацію індивідуальних та групових цілей. Суспільні потреби в освіті конкретизуються у виконанні таких головних функцій: формування людського капіталу нації, передача культурних цінностей, які опосередковано стабілізують соціум, включення людини в соціум і діяльність на конвенціональній основі, профілактика соціального конфлікту, підтримка соціальної стратифікації, забезпечення соціальної мобільності та професійної стратифікації, як спеціальної освітньої підготовки, що відповідає суспільним потребам. Вища освіта – необхідний елемент і фактор росту продуктивності праці в будь-якій суспільно-економічній формації. Високоосвічені кадри генерують нові ідеї і здійснюють їх практичну реалізацію.

Зміщення в структурі робочих місць, що відбуваються в економіці при переході до ринку, викликали зміни у галузевій структурі попиту на робочу силу у порівнянні з економікою радянського періоду. Реструктуризація економіки на початку 90-х рр. ХХ ст. спочатку різко зменшила потребу в спеціалістах, пов'язаних зі сферою матеріального виробництва. З 1990 – 1997 рр. на 49% впала зайнятість в таких галузях, як наука і наукове обслуговування, на 37% – впала у будівництві, на 35% – у промисловості. Але у 2 рази зросла зайнятість у фінансовій сфері, торгівлі, на 61% – зайнятість в органах управління. Однак, зміни в галузевій структурі економіки суттєво не відобразились на галузевій спеціалізації державних ВНЗ. За статистичними даними, у 2001 році (як і в 1960 р., і всі наступні роки), майже 1/3 – спеціалісти з вищою освітою були спеціалістами промислово-будівничого профілю, більше 1/3 – педагогічного, приблизно 30% – працівники сфери медицини, економіки, права. Але інституційна негнучкість системи державних ВНЗ призвела до виникнення протиріччя між спеціалізацією ВНЗ і основними спеціальностями, що у ньому готуються.

Результати сучасних досліджень економіки освіти однозначно обґрунтовують необхідність формування державного замовлення для оптимізації системи вищої професійної освіти у відповідності з потребами суспільства. У зв'язку з тим, що підготовка спеціалістів з вищою освітою менш мобільна, ніж потреба в спеціалістах, що змінюється, на ринку праці постійно існує (більшою чи меншою мірою) дисбаланс між випуском спеціалістів і потребою у них. Тому, у вимірі аналізу ефективності ринкового саморегулювання освітньої системи, виявлення зовнішніх ефектів освіти, актуальним на сучасному етапі постає необхідність виправлення державою прорахунків ринку виробництва суспільних благ. Це детермінує потребу розробки теоретичних основ методичного забезпечення оптимізації процесів підготовки спеціалістів з вищою освітою.

Незбалансованість ринку праці та освітніх послуг залишається гострою проблемою і в ХХІ ст. Значна частина керівників підприємств (15-20%) ключовою проблемою, що стримує економічний розвиток виробництва, називають недостатню кількість кваліфікованого персоналу на ринку праці. Незадовільний попит підприємств і організацій на кваліфіковані кадри характеризує наявність на сучасному етапі проблеми недостатнього рівня кваліфікації персоналу, на що показали значне число керівників (59,7% опитаних). Серед причин, що викликають підвищення вимог роботодавців до рівня кваліфікації своїх

робітників і появу додаткового попиту на спеціалістів нових профілів, передусім, слід зазначити реструктуризацію, модернізацію, розширення виробництва, налагодження випуску нової продукції, освоєння нових ринків, реорганізацію управління.

Підтримка раціонального співвідношення спеціалістів різного рівня освіти – задача актуальна, направлена на економію ресурсів при підготовці спеціалістів. Проведенням одного розрахунку ця проблема не вирішується. Оптимальним рішенням є створення інформаційної системи по кадровому потенціалу підприємств, яка буде відслідковувати прихід випускників на роботу, їх кар'єру і здійснювати оцінку кадрового потенціалу організації [1, с. 185].

У російській науковій думці та управлінській практиці все частіше зустрічаються спроби обґрунтування принципів побудови інформаційної моделі ринку праці і освітніх послуг, розробки концепції і структури комп'ютерної бази даних з багаторівневим доступом до інформаційної моделі ринків праці і освітніх послуг, вироблення факторної моделі попиту на спеціалістів з вищою освітою в різних галузях економіки на основі вибору і обґрунтування найкращих методів аналізу і прогнозування потреб в спеціалістах. Виявлені особливості діючої схеми державного замовлення, на основі аналізу підсумків останніх конкурсів по розподілу державного замовлення на підготовку спеціалістів з вищою освітою дозволяє розробити перспективні й більш придатні для сучасного стану розвитку економіки та освіти рекомендації по виборі ВНЗ для розподілу державного замовлення.

На думку російського теоретика О.Забеліна, ВНЗ, що претендують отримати державне замовлення на підготовку спеціалістів повинні представляти всі регіони країни. Адже: 1. ВНЗ, що розташовані на території регіону, будуть забезпечувати підготовку спеціалістів із врахуванням специфіки регіону; 2. студенти, що готуються за заявками регіональних підприємств, організацій та установ, матимуть змогу проходити практику і стажування на цих підприємствах; 3. інтеграційний зв'язок "підприємство – ВНЗ" буде реалізовуватись більш оперативно та результативно; 4. мінімізовані затрати на переїзди, оплату житла для студентів; 5. набагато простіше вирішуватиметься питання працевлаштування випускників.

У Росії проведення конкурсів на отримання державного замовлення на підготовку фахівців із вищою освітою покладено на державні органи виконавчої влади. В ході конкурсу враховуються, зокрема, кадрове і матеріально-технічне забезпечення навчального процесу, науковий потенціал ВНЗ і рівень досліджень, що він проводить, можливість вишу забезпечити студентів навчальною літературою і іншими інформаційними ресурсами.

Зараз в Росії функціонує практика оцінювання ВНЗ з присвоєнням кожному конкурсній категорії, що моделюється для кожної укрупненої групи спеціальностей, по якій ведеться підготовка у даному ВНЗ. Вищі навчальні заклади ранжуються за різними показниками, частина яких є інформаційними, а більшість – має кількісну оцінку, що допомагає чітко визначити критеріальне значення (таке значення показника, яке для більшості ВНЗ є реальним для виконання, а для інших – досяжним, стимулюючим).

Для реалізації процесів оптимізації системи державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою важливим постає також аспект створення інформаційної системи кадрового забезпечення, що повинно забезпечити оперативну інформаційну підтримку реалізації кадрової політики на регіональному і муніципальному рівнях, оперуючи актуальними і достовірними даними по випускникам професійних навчальних закладів. Розрахунки перспективних потреб в спеціалістах різного рівня підготовки можуть бути проведені за різними методиками та на основі різних підходів, наприклад, на основі норм та нормативів, розрахунку фактичної кількості зайнятих спеціалістів шляхом багатofакторного моделювання, на основі статистичного аналізу існуючих тенденцій. Але при розрахункові за будь-яким підходом повинні бути враховані: плани регіонального та галузевого розвитку, регіональні та галузеві програми і прогнози розвитку галузей матеріального виробництва, дані про потреби в спеціалістах найбільш великих підприємств регіону, програми розвитку діяльності підприємств та організацій.

Наявність проблем на ринку у сфері обміну освітніх благ пояснюється їх специфічним характером. Адже соціально-економічні процеси в освітній сфері характеризується високим ступенем невизначеності. Це пов'язано із процесами інтелектуалізації людської діяльності. Чим більше значення має творчий аспект трудової і підприємницької діяльності, тим менш передбачувана оцінка її результатів за допомогою ціноутворення, що надає даній сфері характер "чорної скриньки" [1, с. 132].

Соціальний ефект освіти як суспільного блага ширше, ніж суми ефектів окремих споживачів освіти. Крім індивідуальної користі, освіта має і суспільну користь. Тому, споживач часто не здатний об'єктивно оцінити цю користь освіти, а, отже, оцінити її цінність. Тому, втручання держави (зокрема, через систему державного замовлення) у регулювання освітнього ринку несе особливе позитивне функціональне навантаження, адже заповнює зони природної монополії організаціями громадянського сектору, усуває загрозу диктату виробника освітніх послуг через інформаційну асиметрію.

Останніми роками помітною стає тенденція росту випускників ВНЗ, які бажають працювати за спеціальністю [1, с. 185]. Ці дані підтверджують теоретичні припущення про необхідність державного регулювання ринку освітніх послуг, що починається з вивчення ситуації на ринку праці, продовжується у використанні механізмів аналізу наявності вакансій по різним спеціальностям, узагальнення даних, виявлення тенденцій і, наступного за цим, прийняття управлінських рішень.

Використана література:

1. *Забелин А. Г.* Управление развитием высшего профессионального образования на основе оптимизации государственного задания на подготовку специалистов : дис. ... докт. экон. наук / Алексей Григорьевич. – М., 2006. – 317 с.
2. *Приходько В. В.* Інноваційна реформа вищої освіти в сучасній Україні : монографія / В. В. Приходько. – Дніпропетровськ : Пороги, 2010. – 456 с.
3. *Фініков Т.* Сучасна вища освіта: світові тенденції та Україна / Тарас Фініков. – К. : Таксон, 2002. – 176 с.

Аннотація

Проанализированы отдельные аспекты оптимизации системы государственного заказа на подготовку специалистов с высшим образованием в измерении анализа преобразования образования в мощный ресурс социально-экономического развития.

Annotation

Analyzed some aspects of the optimization of the state order for training specialists with higher education in terms of analysis transform of education as resource of social and economic development.

УДК 378.147.34

Субіна О. О.

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ “ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА”

Кожен викладач напевно знає, – наскільки важливо вмотивувати студентів до вивчення дисципліни, при чому, надзвичайно важливо, щоб ця мотивація була природною, з тим щоб повною мірою виконати свою основну місію при формуванні необхідних компетентностей майбутніх фахівців. До обговорення пропонується досвід щодо застосування ігрових технологій як дієвого засобу мотивації студентів до навчання при опануванні курсу “Освітня політика”.

Термін “технологія” походить від грецьких слів: “techne” – мистецтво, майстерність, вміння і “logos” – думка, наука, методика, спосіб виробництва, що дозволяє визначати “технологію” – як майстерність використання певних методів, процесів і засобів у діяльності. Термін технологія прийшов в педагогіку з технічної галузі, де ключовим елементом будь-якої технології є детальне визначення кінцевого результату і контроль за його досягненням. Процес тільки тоді набуває статусу технології, коли він заздалегідь спрогнозований, визначені його кінцеві результати і засоби щодо досягнення результатів, сформовані умови для проведення процесу.

У сучасній психолого-педагогічній літературі цей термін з’явився наприкінці 40-х років ХХ ст. у словосполученнях – “освітня технологія”, “педагогічна технологія”, “технологія навчання”, що за визначенням ЮНЕСКО – є системним методом створення й визначення всього процесу навчання та засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти [1, с. 331].

Дослідженнями в галузі педагогічних технологій займалися як зарубіжні (В. П. Беспалько, М. В. Кларін, І. Я. Лернер, В. М. Монахов, Г. К. Селевко та інші), так і вітчизняні дослідники (С. П. Бондар, А. А. Булда, Ю. В. Васьков, С. У. Гончаренко, Л. Л. Момот, Л. А. Липова, Н. І. Головка, О. С. Падалка, А. С. Нісімчук, І. О. Смолюк, О. Т. Шпак тощо).

У науковій літературі існує декілька підходів щодо класифікації освітніх технологій, узагальнюючи які, можна виділити наступні види: кейс-технології (вирішення ситуаційних завдань), ігрові технології, комп’ютерні технології, діалогові технології, тренінгові технології.

Більш докладно хочеться зупинитися на застосуванні ігрових освітніх технологій, які мають значний потенціал щодо вирішення основного завдання сучасної освіти: формування ключових та професійних компетентностей майбутнього фахівця, а також визначення суб’єктної позиції студента щодо власної професійної діяльності.

Аналізуючи феномен гри, можна зазначити, що саме в грі відбувається відтворення і збагачення соціального досвіду попередніх поколінь, освоєння норм і правил людської життєдіяльності через моделювання різних суспільних і робочих ситуацій, умов людського буття. Тобто гра – є одним із засобів осягнення людиною світу і відносин у ньому, засобом пошуку моделі самоствердження, що визначається в певному умовному конструюванні дійсності.

При формуванні необхідних для фахівця професійних і ключових компетентностей, саме ігрові технології дозволяють практично закріпити й відпрацювати набуті теоретичні знання, перетворивши їх на необхідні кваліфікаційні та людські якості.

Застосування гри на кожному етапі розвитку особистості має свої завдання і наслідки. Важливість використання ігрових технологій на магістерському рівні підготовки фахівців обумовлена віковою особливістю переважної більшості студентів-магістрантів – 20-21 рік – періодом, що визначається